

Halkevleri

Halkevleri, Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte modern, laik, inkılapçı bir ulus devlet oluşturma çabaları kapsamında Atatürk'ün Halkçılık ilkesi doğrultusunda bir yaygın eğitim kurumu olarak kurulmuştur. Cumhuriyet öncesinde benzer beklentilerle kurulan Türk Ocaklarının zamanla Cumhuriyetin yeni kadrosuyla ihtilafa düşmesi, halk kesimleriyle istenilen düzeyde diyaloga girememesi, yeni ve farklı bir kurumsal yapının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Serbest Fırka deneyimi ve Menemen Olayı inkılapların halk arasında tam olarak yerleşmediğini göstermiş, Mustafa Kemal Paşa ülkede yaşanan problemleri yerinde görmek amacıyla 1930 yılı sonlarında bir yurt gezisine çıkmış ve bu gezi sırasında Halkevlerini kurma düşüncesi ortaya çıkmıştır. Toplumsal alanda yapılan inkılapları sürdürme çizgisinde yeni bir şeyler yapma isteği ve Avrupa'ya eğitim için gönderilen gençlerin burada edindikleri izlenimler, aydınların ve yöneticilerin bu konuda neler yapılması gerektiğini tartışmalarına yol açmıştır. Çekoslovakya, Macaristan, Rusya ve İtalya gibi ülkelerde başarılı örnekleri bulunan halk eğitimi kurumları incelenerek Türkiye'nin ihtiyaçlarına ve yapısına uygun olarak bu kurumların kurulmasına karar verilmiştir. Türk Ocakları 10 Nisan 1931'de toplanan olağanüstü kongre ile CHP'ye katılma kararı almış, 1931'de yapılan CHP'nin üçüncü büyük kongresinde Halkevlerinin açılması kararlaştırılmıştır.

19 Şubat 1932'de resmen faaliyetine başlayan Halkevleri, aynı gün 14 ayrı merkezde açılmıştır. Ankara Halkevinin açılış töreninde CHP Genel Sekreteri Recep Peker *"Biz Halkevlerinin samimi ve bütün Türk vatandaşlarını müsavî şeref mevkiinde gören zihniyetle kurulmuş çatıları altında bütün vatandaşları toplamaya ve itinalı bir kültür çalışması içinde milli birliğe yükseltmeye azmetmiş bulunuyoruz"* diyerek bu konudaki beklentileri özetlemiştir.

Halkevlerinden bir diğer beklenti de, inkılabın prensiplerini yerine getirme görevini alma konusunda isteksiz olan Türk entellektüellerini seferber etmektir. Bu görüşler rejimin önemli prensiplerinden biri olan Halkçılık anlayışının benimsetilmesine ilişkin bir yaklaşımın ifadesidir. Bu da ancak halk terbiyesi ile mümkün olacaktır. Bunların yaşama geçirilmesi maksadıyla Halkevlerinde 9 ayrı kol oluşturularak çalışmalara başlanmıştır. Bu kollar Dil ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dersaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Köycülük ve Tarih ve Müze kolları şeklinde sınıflandırılmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1932 yılında Halkevlerinin teşkilat, idare ve mesaisine ilişkin olarak yayınladığı Talimatnamede, *"Cumhuriyet ve inkılap esaslarını bütün ruhlara ve fikirlere hakim mukaddes iman şartları halinde perçinlemek vazife ve mecburiyeti karşısında bulunduğu, Menemen hadisesi ve benzer vakalardan çok uzak olunmadığı vurgulanarak, Halkevlerinin fırka programının temelleri olan Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve İnkılapçılık prensiplerinin yerleştirilmesi için bu uğurda çalışacak mefkureci vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olacağı"* belirtilmektedir.

Halkevleri tüzel kişiliği olmayan, genel merkezi bulunmayan, doğrudan CHP Genel Sekreterliğine bağlı ve genel sekreterin sorumluluğu altında olan kuruluşlardır. En önemli işlevi telkin ve terbiye yoluyla inkılapların halka benimsetilmesi olan Halkevleri, fırkaya kayıtlı olan veya olmayan bütün vatandaşlara açıktır, memurların bu teşkilata girmelerinde kanuni bir sakınca yoktur hatta memurlar Halkevlerine üye olmaya teşvik edilmektedir. Öğrenciler ise Halkevlerine girebilecekler ancak reşit olduktan sonra üye kayıtları yapılacaktır. Halkevlerinin açılması ve mesaisine ilişkin görev ve yetki Vilayet İdare Heyetlerine aittir. Ankara Halkevi başkanının seçilmesi ve bütçesinin onaylanması Genel İdare Heyetince yapılmaktadır. Ayrıca Halkevi şubelerinin gelişmelerini sağlayacak yardımlar kabul edilecek ve ihtiyaçlar doğrultusunda değerlendirilecektir. Bir Halkevinin açılabilmesi için şubelerinin açılmasına elverişli bina, para ve diğer maddi unsurların oluşturulması ve en az üç şubenin kurulması gerekmektedir. Halkevlerinin açılması

konusunda bina temini, tanzim ve teşrifi firkaya ait olup, CHF'ye muhalif olmadıkça ve başka siyasi firkalara mensup olmadıkça, Halkevleri her türlü milli cemiyetlerin toplantısına açıktır. Partili partisiz ayrımı yapmaksızın herkesin katılımına açık olan Halkevlerindeki faaliyetler ücretsiz olarak ve gönüllülük esasına göre yürütülmüştür.

Halkevlerinin en etkin şubelerinden biri olan dil, edebiyat ve tarih şubesinin hedefi, bulunduğu yerin genel kültür seviyesinin yükseltilmesini sağlayacak konularda konferanslar düzenleyerek cumhuriyet ve inkılap prensiplerinin kökleşmesine; memleket sevgisinin ve vatandaşlık görevi duygusunun yükselmesine yol açmaktır. Bu konudaki çalışmaların halka duyurulabilmesi amacıyla da dergiler yayınlanmış ve yayınlanmakta olan diğer dergi ve gazetelerde de amaçları doğrultusunda yayınlar yapılmıştır.

Güzel sanatlar şubesinin görevi musiki, resim, heykeltraşlık, mimarlık ve tezyini sanatlar gibi çeşitli sanat dallarında yetenekli insanları teşvik ve himaye ederek, buldukları yerin sanatsal anlayış seviyesini yükseltmektir. Yeni bir anlayış olarak müzikte gayenin uluslararası musiki ve söyleniş tarzını esas tutmak ve bunu uygulamak olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca halkın milli marşları ve şarkıları öğrenmesine yardım ederek bunların milli günlerde milletçe hep bir ağızdan söylenmesini sağlamak en önemli görevleri arasındadır.

Temsil şubesinde Genel İdare Heyetince tercih edilecek piyesler sergilenecektir. Temsil kolunun amacı, yeni kurulan rejimin pratik hayata aktarılmasının sanat aracılığıyla yapılmaya çalışılmasıdır. Oyunlarda aranan özellikler, Türk toplumunun çağdaş yaşamını bütünlemesi, ulusal duyguları doyurması, devrim ilkeleri ışığında ulusal sorunları işlemesi, devrimin dünya görüşüne uygun halk yaşamı, değişimler ve ilerlemeleri konu edinmesi ve her sınıfa seslenebilen yetiştirici türden olmaları olarak özetlenebilir. Nitekim 1932 yılında Halkevlerinde sergilenen Akın, Beyaz Kahraman, Mavi Yıldırım, Çoban, Köy Muallimleri, Özyurt gibi oyunların işlediği konulara bakıldığında bu kanıyı gözlemek mümkündür.

Spor şubesinde Türk gençliğinin ve Türk halkının sporu bir kütle hareketi ve milli bir faaliyet haline getirmesi gerektiği vurgulanarak çeşitli spor dallarında faaliyetlerin teşvik edilmesi gerektiği belirtilmektedir.

İçtimai yardım şubesi, Halkevinin bulunduğu bölgede yardıma muhtaç kimsesiz kadın, çocuk, yaşlı, malul ve hastalara yardım etmeyi sağlayacak faaliyetlerde bulunmuştur. Halk dersaneleri ve kurslar şubesinde halkın kültürel seviyesini yükseltmek amacıyla okuma yazma, yabancı dil, fen ve sanat dersleri ile pratik hayat bilgileri eğitimi vermek esastır.

Halkevleri için kütüphane ve neşriyat şubesinin önemi de büyüktür. Halkevi kurulmasının şartlarından biri bir kütüphane ve okuma odasının oluşturulmasıdır. Şubenin amacı, milli kültürü besleyecek eserleri çoğaltmak ve mümkün olduğu kadar her zümrede okuma zevkini uyandırmak için mümkün olan tedbirleri almaktır. Ayrıca bu şube içinde yer alan neşriyat bölümü yayın işlerinin yardımcı bir kolu olarak telgraf, telsiz ve radyo aracılığıyla veya özel tamimlerle halk arasında yayılması gerekli olan bilginin geniş bir alana yayılmasını sağlamaktadır.

Köycülük şubesi köylerin sıhhi, medeni ve sosyal gelişiminin sağlanmasına, köylü ile şehirli arasında sevgi ve uyum duygularının güçlenmesine çalışmaktadır. Bu doğrultuda kır bayramları düzenlenerek kaynaşma sağlanmakta, imkan olmayan yerlerde köylülere okuma yazma öğretilmekte, on beş günde bir okuma yazma bilmeyen köylülerin mektupları yazılmakta, himayeye muhtaç olanların resmi işlerini kolaylaştırmaya yardım edilmektedir. Köy öğretmenleri bu şubenin doğal üyeleri olarak bahsedilen işlerle bizzat ilgilenmektedirler.

Müze ve sergi şubesi ise Halkevi müzesi ve sergiler grubu olmak üzere iki kola ayrılmıştır. Müze kolu bulunduğu bölgedeki tarihi eser ve abidelerin korunması konusunda resmi makamlarla yardımlaşmakta, bölgede müze varsa

zenginleştirmeye çalışmakta, yoksa da kurulması konusunda çaba göstermektedir. Sergi grubu ise çeşitli sanat dallarındaki eserlerin Halkevinde sergilenmesini sağlamak ve satışlarına aracılık etmektedir.

Halkevlerinin örgütlenme yapısı ve amaçları o günkü koşullarda oldukça idealist bir yapı sergilemektedir. Yüzde yetmiş beşi kırsal kesimde yaşayan nüfusun henüz % 10.6'sı okuma-yazma bilmektedir ki, bu oranın sadece % 3.7'si kadınlardan oluşmaktadır. 1927-1928 öğretim yılında Türkiye'de ilkokul sayısı 6.043, öğretmen sayısı 15.194, öğrenci sayısı 461.985'dir. Cumhuriyet kurulduğunda 1923-1924 öğretim yılında okul sayısının 4.894, öğretmen sayısının 10.238, öğrenci sayısının 341.941 olduğu dikkate alındığında azımsanmayacak bir gelişme olduğundan söz edilebilir. Ancak bahsedilen dönemde 40 bin iskan bölgesi ve köy bulunduğu, yaklaşık 6 bin öğretmenin köylerde görev yaptığı düşünülürse, 34 bin köyün henüz okulsuz ve öğretmensiz olduğu görülmektedir. Bu sayılar hedeflenen modele ulaşmak için oldukça fazla enerji ve maddi kaynağa ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. İnkılapların özümsemesinin yolu, halkı eğitmekten geçmektedir.

Halkevlerinin, inkılapların yerleşmesinde en etkili olduğu konular, dilin Türkçeleştirilmesi, tarih tezinin yerleştirilmesi, geniş halk kitlelerine okuma yazma öğretilmesi ve başta dil ve tarih konuları olmak üzere toplumda yeni oluşan milli ve manevi değerlerin Halkevlerinin temsil kolu aracılığıyla vatandaşlara telkin edilmesi olmuştur.

Dil, tarih ve edebiyat şubesinin ilk üç yıllık faaliyetine bakıldığında çalışmaların oldukça verimli geçtiği görülmektedir. 1932-1935 yılları arasında Halkevleri aracılığıyla dilin Türkçeleştirilmesi, okuma yazma ve tarih tezine yönelik yurt çapında dikkate değer gelişmeler yaşanmıştır. Dilin Türkçeleştirilmesine ilişkin olarak öncelikle araştırma ve derleme başlığı altında eski Türkçe eserlerdeki sözler derlenmiş, halk dilinde yaşayıp yazı diline henüz geçmemiş sözler toplanmış, eski Türkçe'nin ve kullanılan halk Türkçe'sinin gramer ve şive özellikleri tespit edilmiştir. İkinci olarak yazı dilinde kullanılan yabancı kökenli sözlerin ifade ettiği mefhumları anlatabilecek Türkçe kökenli sözler bulunup teklif edilmiş, dile ait yol gösterici yazılar yazılmış ve öz Türkçe sevgisini yaymak hedeflenmiştir. Halkevlerinde bu ilkeler doğrultusunda ve Türk Dil Kurumunun direktifleri altında 1935 yılı itibariyle 40.000 adet fiş derlenmiş ve Türk Dil Kurumuna gönderilmiştir.

Dil şubelerinin çalışmaları doğrultusunda Bursa, Elazığ ve Akçakoca Halkevleri öz Türkçe olmadığı düşünülen köy ve sokak adları hakkında incelemeler yaparak bazılarını değiştirmişlerdir. Öz Türkçe hareketinin bir uzantısı olarak 1934'de yasalaşan soyadı kanununun uygulanmasına ilişkin olarak buldukları bölgedeki çalışmalara ön ayak olmuşlardır. CHF Genel Merkezinden Halkevlerine gönderilen genelgeler ve soyadlarının yer aldığı kitaplar aracılığıyla kullanılacak soyadları halka bildirilmiş ve birçok kişinin soyadı bulmasına yardımcı olunmuştur. Yine Ankara Halkevinde soyadı koyma töreni yapılarak halk soyadı almaya teşvik edilmiştir. Beşiktaş Halkevinde öz dille konferans müsabakası yapılmış, Denizli Halkevinde dile ait 9 vecizenin çeşitli yerlere asılması kararlaştırılmış, Eskişehir'de okullarda öz dille yazılmış ödev yarışmaları yapılmış, Beyoğlu Halkevinde de Güneş Dil Teorisi hakkında konferans düzenlenmiştir.

Dil şubeleri okuma yazma öğretme konusunda da başarılı faaliyetlerde bulunmuşlardır. Dil şubelerinin önemli çalışmalarından birini de yayınladıkları dergi ve kitaplar oluşturmaktadır. Ankara Halkevi tarafından 1932 yılında yayımlanmaya başlanan Ülkü dergisi bu dergilere en önemli örneklerden biridir. Çeşitli konuları kapsaması bakımından edebi, kültürel ve sanatsal açıdan oldukça doyurucu bir dergidir. Derginin inkılap heyecanını yaymak, parti prensiplerini telkin etmek ve halkevi merasimlerini toplu olarak bildirmek gibi önemli görevleri bulunmaktadır. Diğer Halkevlerinin Ülkü dergisini örnek almaları ile Halkevi, Ün, Kaynak ve Taşpınar gibi önemli örnekleri de bulunan çok

sayıda dergi halkevleri tarafından yayınlanmıştır. 1944 yılına gelindiğinde II. Dünya Savaşı'nın ekonomik koşulları Halkevlerini de etkilediğinden çıkarttıkları dergi sayısı 22'ye kadar düşmüştür. Savaş sonrası normalleşme sürecine girilmesiyle Halkevlerinin yayın faaliyetleri yeniden canlanmıştır. Kapatıldıklarında Halkevlerince yayınlanan dergi sayısı 77'ye ulaşmıştır.

Halkevi dergilerinin halkı bilgilendirmek, mahalli kabiliyetleri ortaya çıkarmak, söz derleme çalışmaları yapmak, köylünün kalkınması davasına hizmet etmek, güzel sanatların gelişmesine katkıda bulunmak gibi işlevleri olmuştur. Çeşitli halkevleri tarafından çok sayıda kitap da yayınlanmıştır. Kitaplardan önemli bir kısmı tarih tezi kapsamında yayımlanan şehir tarihine ilişkin çalışmalardır. Halkevlerinin yayınları arasında kitap ve dergilerin yanında, inceleme ve derleme niteliğinde broşürler de bulunmaktadır.

Tarih kolunun başlangıçta dil ve edebiyat kolu ile birlikte çalışmalarını sürdürmesi planlanmışken, daha sonra tarih tezi çalışmalarının yoğunluğu nedeniyle dil kolundan ayrılarak müze ve sergi kolu ile birleştirilmiştir. Tarih şubelerinin de halkta inkılap heyecanı uyandırmak ve her yapılan işin kitleler için olduğunu anlatmak adına yaptığı yerel tarih çalışmalarından başka, tarihi eserleri incelemek için tarih gezileri düzenlemek, tarihi eserleri bulmak veya olanları bir araya getirip tasnif ederek sergilenmesini sağlamak, en önemlisi de tarih tezini kanıtlayan belgeler bulmak gibi görevleri bulunmaktadır.

Halkevlerinin dil ve tarih kolundan sonra özel bir misyona sahip olan temsil kolunun en önemli özelliği, bir fikrin büyük bir kitleye kısa zamanda ve etkileyici bir biçimde verilmesini sağlamasıdır. Temsil kollarında ilk zamanlarda hep tarihi ve milli konular üzerinde duran piyesler yazılmış, hatta manzum eserler olmasına dikkat edilerek ulvi heyecanları haykıran sözlerin halkın aklında kolay kalması istenmiştir.

1940 yılında sayıları 378'i bulan halkevlerinin altı ayda bir, merkeze yollanan faaliyet raporlarının sonuçlarına göre çıkan istatistiklerdeki rakamlar kurumun verimliliğini göstermektedir. Bu tarihe kadar Halkevlerinde 2835 konferans verilmiş, bu konferanslar 917.724 kişi tarafından dinlenmiştir. 158 dönem Türkçe kursu verilmiş, 11.430 kişi bu kurslardan faydalanmıştır. 39 dönem yabancı dil kursu düzenlenmiş, 2674 kişi devam etmiştir. İkmale kalan öğrenciler için 24 dönem yetiştirme kursu açılmış ve 1323 öğrencinin faydalanması sağlanmıştır. Kütüphanelerdeki kitap sayısı 349.093'e ulaşmış, okuyucu sayısı ise 2.030.761 olmuştur. Ortalama olarak bir halkevine 1133 kitap düşmektedir. 2921 tiyatro gösterisi yapılmış, 918.104 kişi temsilleri izlemiştir. Bir halkevine 9 temsil düşmektedir. Bu yıl itibarıyla Halkevlerinde 208 radyo, 13 amplifikatör, 76 hoparlör, 101 bando bulunmaktadır. 1492 köy gezisi yapılmıştır. 1940 yılında çeşitli nedenlerle Halkevlerine gelenlerin sayısı 8.133.829 kişidir. Bundan sonra İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı maddi ve manevi sıkıntılar nedeniyle faaliyetlerin sayısı ve yoğunluğunun azaldığı görülmektedir.

1940 yılında halkevlerinin özellikle kaza, nahiye ve köylerde daha lokal bir modeli olan halkodaları açılmaya başlanmıştır. Halkodalarının sayıları: 1940'da 141, 1943'de 143, 1945'de 2338 ve 1950 yılında 4322'dir. Başlangıçta 10.000 Halkodası açılması hedeflenmiş olmakla birlikte 1947-1950 arasında sadece 278 oda açılmıştır. Halkodalarının gelişim seyrinin en hızlı olduğu dönem kuruluşundan 1944'e kadar olan dönemdir. Halkevlerinin on beşinci çalışma yılını bitirdiğinde geldiği noktaya bakıldığında sayıları 469'a ulaşmış, Halkodalarının açıldığı yılda 140 olan sayıları 1948'de 4261'e ulaşmıştır.

1948 yılına gelindiğinde halkevi olmayan il, halkevi veya halkodası olmayan ilçe merkezi kalmamıştır. Aynı yıl dil ve edebiyat kolları, Türk Dil Kurumunun tüzüğüne göre buldukları yerlerde bu kurumun şubesi haline getirilmiştir.

Halkevlerinde bundan sonraki dönemde çeşitli konularda toplantılar, anma günleri ve konferanslar düzenlenmiş, genellikle tarihi kazılar ve halk sağlığı konularının yoğun olduğu konferans konuları ile fikir tartışmalarına da yer verilmiştir.

Aynı dönemde tiyatro kolu için 1947 yılında CHP Genel Sekreterliğince 90'a yakın oyun yazdırılıp bastırılmış ve 30 kadar oyunun da oynanması tavsiye edilmiştir. 1939 yılında Dahiliye Vekaleti tarafından bazı oyunlar yasaklanmıştır. Dahiliye Vekaletince yasaklanan piyesler arasında Namık Kemal'in "Akif Bey", "Kara Bela", "Vatan", Halide Edip'in "Kenan Çobanları", Şemseddin Sami'nin "Gaye", İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun "Sait Çelebi" adlı eserleri ile birlikte Nazım Hikmet'in bazı eserleri bulunmaktadır.

Halkevlerinin faaliyet hayatı boyunca tiyatro kolları amatör olmakla birlikte yerleştirilmek istenen inkılap kültürünün topluma iletilmesinde önemli bir görevi yerine getirmiştir. Temsillerle yurdun her yanında köylere varıncaya kadar dil ve tarih tezlerinin görsel olarak ifade edilmesine çalışılmıştır. Şöyle ki, piyeslerde kullanılan terimler ve kişi adları tamamen yeni Türkçe kelimelerden oluşmakta, konuları ise tarih tezinin savunuculuğunu yapmaktadır. Türklerin Anadolu'da kurdukları köklü uygarlığa yapılan vurgu yanında, Osmanlı'ya aynı ölçüde ağırlık vermeyen, buna karşın Cumhuriyet dönemini öven bir anlatım hakimdir. Diğer yandan temsiller aracılığıyla yerleştirilmeye çalışılan Batılı değerlerin toplu bir sunumu gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Başka bir deyişle giyinişi, davranışı, eğitimi ve görgüsüyle tamamen çağdaş bir insan tipi yaratmayı amaçlayan ve bunu da toplumun bünyesine bu yolla zerk eden bir yaklaşım sergilenmiştir. Öyle ki, tiyatro konusunda "propaganda" çizgisinin fazlasıyla ön plana çıkması, sanatsal yanının zayıf kaldığı yönünde eleştirilerin yapılmasına neden olmuştur.

Halkevlerinin 19 yıl süren ilk dönem çalışmaları, 1951 yılında Demokrat Parti tarafından verilen Halkevlerinin kapatılmasına ilişkin yasa tasarısının 8 Ağustos 1951'de yürürlüğe girmesi ile son bulmuştur. Halkevlerinin kapatılma arifesinde okuma-yazma oranının Cumhuriyet'in ilk yıllarına oranla üç kat arttığı görülmektedir.

Cumhuriyetle birlikte kurulmaya çalışılan ulus devletinin değerlerini halka benimsetmek ve yeni rejime uygun vatandaş tipini yetiştirmek esasıyla hareket eden Halkevleri, 1930'lar Türkiye'sinin en önemli eğitim ve kültür kurumlarıdır. Halkevleri okuma yazma oranının artmasında, dil ve tarih tezlerinin anlatılmasında gerek yayınları, gerekse düzenledikleri konferanslar ve temsiller aracılığıyla kültürel seviyenin artmasında ve ihtiyacı olan vatandaşlara yiyecek, giyecek, barınma ve sağlık vs. çeşitli yardımların yapılmasında faaliyet gösterdiği dönemde oldukça etkili işlev görmüştür. Aynı zamanda aydınlarla halkın biraraya geldiği sınıfsız ve kaynaşmış bir kitle olma arzusunun gerçekleşmesine zemin hazırlayan mekanlar olmuştur. Halkevleri inkılaplarla birlikte yeni oluşmaya başlayan değerlerin kabul görmeye başlamasında da ön ayak olmuşlar, özellikle kadınların yeni sosyal kimliğinin vurgulanması, danslı, çaylı toplantıların düzenlenmesi, sinema, müzik, resim ve diğer sanat dallarının hayata geçirilmesi şehir hayatında etkilerini kısa zamanda göstermiştir. Bununla birlikte tek parti döneminde merkezîyetçi anlayışın güçlü oluşu, halkevlerinde özgün faaliyetlerin geliştirilmesine engel olmuş ve gerek halkevi yöneticileri gerekse halkevi mensupları inkılapların yerleştirilmesi adına üstlendikleri rolde edilgen bir yapı sergilemişlerdir. Halkevlerine kuruldukları dönemde yüklenen misyon göz önüne alındığında, Cumhuriyet döneminin pek çok idealinin gerçekleşmesine büyük katkı yaptığını söylemek mümkündür.

Yasemin DOĞANER

KAYNAKÇA

103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı, Ankara t.y.

AYKUT, Selim Sabit, **Rakamla Türkiye**, Ankara 1947.

BAŞAR, Ahmet Hamdi, **Atatürk'le Üç Ay ve 1930'dan Sonra Türkiye**, AİTİA Yay., 2. Baskı, Ankara 1981.

BCA CHP Fonu, 490.01.3.14.36.

BCA CHP Kataloğu, 490.01.854.373.1

CHP XVI. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, Ulus Basımevi, Ankara 1948.

Cumhuriyet Halk Fırkası Talimatnamesi, Hakimiyeti Milliye Matbaası, Ankara 1932.

Cumhuriyet, 24 Şubat 1932, 4 Nisan 1932.

ÇAVDAR, Tefrik, "Halkevleri", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, 4. Cilt, İletişim Yayınları, İstanbul 1981.

ÇEÇEN, Anıl, **Atatürk'ün Kültür Kurumu Halkevleri**, Gündoğan Yay., Ankara 1990.

Devlet Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi CHP Fonu, 030.18.01.02.30.55.15.

DOĞANER, Yasemin, "Atatürk İnkılabının Yerleşmesinde Halkevleri", **Kök Araştırmalar**, C II, S 2, Güz 2000, s.77-98.

ERDAL, İbrahim, **Halkevlerinin Kuruluşu Yapısı ve Yozgat Halkevi (1932-1951)**, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013.

GÜNTEKİN, Reşat Nuri, "Halkevlerinde Tiyatro", **CHP Halkevleri Neşriyatı Konuşmalar Broşür I**, Ankara 1940.

Hakimiyeti Milliye, 25 Mart 1931.

Halkevleri 1940, Ulusal Matbaa, Ankara t.y.

İstatistik Göstergeler (1923-1995), Başbakanlık Devlet İstatistik Ens. Yay., Ankara 1996.

KAPLAN, Kadri, "Halkevleri", **Atatürk ve Halkevleri Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler**, TTK, Ankara 1974, s.131-141.

KARADAĞ, Nurhan, **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları 1932-1951**, Kültür Bak. Yay., Ankara 1998.

KARAÖMERLİOĞLU, Asım, "The People's Houses and The Cult of the Peasant", **Middle Eastern Studies**, Vol.4, Number 4, October'98, Special Issue "Turkey Before and After Atatürk", Ed. by: Sylvia Kedouric, p.67-91.

KARPAT, Kemal H., "The People's Houses in Turkey Establishment and Growth", **The Middle East Journal**, No: 1-2, vol 17, Winter-Spring 1963, p.55-67.

SERTEL, Savaş, **Ulus Devlet Modernleşmesinin Taşra'ya Yansıması Tunceli'de Kurulan Halkevleri ve Halkodaları (1937-1951)**, İstanbul 2019.

ŞAKİROĞLU, Mahmut, "Halkevleri Dergileri ve Neşriyatı", **Kebikeç**, Yıl 2, S 3, 1996, s.131-142.

TANER, Hasan, **Halkevleri Bibliyografyası**, Recep Ulusoğlu Bs., Ankara 1944.

TOKSOY, Nurcan, **Halkevleri; Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak**, Orion Kitabevi, Ankara 2007.

23/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/Halkevleri/?pdf=3626> adresinden eriřilmiřtir